

Les relacions de Lluís Casassas i Simó amb Sabadell

Vicenç Biete i Farré

President de la Societat Catalana de Geografia

Senyor Tinent d'alcalde i Regidor d'Urbanisme, senyora Regidora de Participació Ciutadana, senyora vídua i família de Lluís Casassas, senyores i senyors, amics tots.

Ens aplega, aquí i avui, el record imperible de Lluís Casassas i Simó, mestre, company i amic de molts dels que estem presents en aquest acte d'homenatge. I ens reuneix precisament en aquesta plaça que duu el seu nom i que testimonia la vinculació i la volença que des dels primers moments de la seva vida va mantenir amb Sabadell.

Perquè Lluís Casassas era fill d'aquesta ciutat. Hi va néixer el 2 d'abril de 1922. Els seus pares hi exercien de mestres, i l'excel·lent record que van deixar fou motiu que Sabadell dediqués al pare, Enric Casassas i Cantó, la que havia estat la primera escola pública de la ciutat, arran la seva reconstrucció el març de 1983, i a la mare, Carme Simó, una altra escola.

Quan Casassas tenia vuit anys, la família es traslladà a Barcelona. Les llargues passejades amb el seu pare i el mestratge de Lluís Solé Sabarís a l'Institut-Escola, on cursà el batxillerat i on vàrem ser companys d'estudi, el van anar interessant en tot el que es relacionava amb la terra i la gent i s'apassionà per la geografia.

Les dificultats i problemes de la postguerra no van impedir a Lluís Casassas que s'interessés i participés en tot allò que feia referència a la seva vocació. Voca-

ció que, a costa de sacrifici i d'esforç, el va empènyer més i més envers el seu objectiu: professar a la universitat. L'any 1972 es llicenciava. Els obstacles que fins llavors li ho havien impedit havien estat vençuts.

Em preguntareu: I Sabadell, quin paper va jugar en la seva vida? Doncs us diré que Casassas es va sentir sempre molt vinculat a la ciutat de la seva naixença, i la plaça on avui l'homenatge rememora aquesta vinculació. Perquè aquest sòl, el de l'antiga fabrica de ca l'Estruch, construïda a la primera de segle i que funciona com a tintoreria fins els anys vuitanta, i aquesta xemeneia que tan encertadament ha estat conservada, simbolitzen el gran interès que Casassas demostrà sempre per la indústria tèxtil, i molt particularment per la sabadellenca, la importància de la qual va estudiar amb profunditat.

Però aquest és solament un aspecte. Perquè, com veurem, Casassas va seguir pas a pas l'evolució de Sabadell en el context del desenvolupament global del país. Un detall: aquesta plaça és una part del solar de ca l'Estruch. La resta, s'està rehabilitant amb equipaments culturals i socials i s'emmarca en la plena expansió urbanística de la ciutat, tot mantenint un cert control en la transformació de l'espai. Aquesta dinàmica l'apassionava. I ens en parlava i ens en feia adonar en les periòdiques visites de la Societat Catalana de Geografia a Sabadell. En la darrera, enfilats en la zona més elevada del que havia de ser el parc Catalunya, a l'Eix Macià, posava en relleu l'actuació tutelada i planificada per l'Ajuntament, que aspirava a aconseguir una integració coherent entre uns barris populars i tradicionals, un centre comercial modern, un conjunt d'habitatges i de serveis de nova planta i una extensa zona de lleure, constituint tot plegat, doncs, un exemple d'àrea de nova centralitat.

Exemples com aquest donaven peu a Casassas a considerar Sabadell la segona ciutat de Catalunya, no pas, és clar, en el sentit estrictament demogràfic, sinó en el paradigmàtic d'unitat urbana individualitzada que ha sabut respondre satisfactòriament la transició de mera ciutat industrial a ciutat moderna d'indústria i de serveis.

Perquè ell preconitzava un model de Catalunya-ciutat, és a dir, una Catalunya urbanitzada, industrialitzada, on es potenciï al màxim cada lloc. Fer del nostre territori un país més civilitzat i més habitable. Un conjunt de ciutats amb dinàmica pròpia i no un conjunt de suburbis.

I ens feia veure la necessitat d'adaptar les estructures administratives a les necessitats humanes canviants, talment com per exemple s'ha esdevingut a Sabadell amb la progressiva expansió del seu terme insuficient en les que, a començos del XIX, eren les parròquies foranes de Terrassa. I és que, com ell deia també, en el camp de l'ordenament de l'espai català, com en tot el que ateny als actes humans, cal restar amatent als canvis que es produeixen. Deia Lluís Casassas, «la dinàmica dels grups humans canvia constantment la realitat. Mai no és el mateix grup humà al llarg de la història. Canvien els continguts, canvien les relacions, canvien les intensitats dels fluxos, canvien les empremtes de la ciutat sobre el territori... Tot, com que és vida, és canviant.»

Si ara es trobés aquí amb nosaltres, ben segur que ens faria adonar dels veï-

natges de la plaça, com ara el carrer de Filadors, de nom tan evocador, o el carrer de Pi i Margall, el president de la primera República, que defensava el municipi com a base d'organització de la societat, tot formant un conjunt cohesionat per lligams, com deia Pi i Margall, sinal·lagmàtics, i no per lligams jeràrquics i de dependència, que són rebutjats pels municipis i per les persones.

De fet, la preocupació constant de Casassas de donar força i personalitat als municipis el va dur a formular, juntament amb l'economista també sabadellenc Joaquim Clusa, la proposta d'organització del país en municipalies, proposta que va suposar un autèntic punt de ruptura dins de la llarga sèrie d'estudis dedicats a l'organització territorial de Catalunya i a les propostes de divisions territorials. Una de les municipalies proposades era, precisament, la de Sabadell, articulada al llarg del riu Ripoll, que esdevindria paradigma d'un nou model de comarca-ciutat. Lluís Casassas creia fermament que «la ciutat gran i els agrupaments de municipis que s'estan constituint arreu són el lloc on es pot enfortir la democràcia més directa i es pot alleugerir el pes coercitiu de l'administració, perquè són les unitats territorials més properes al ciutadà i els llocs on aquest pot exercir més intensament la seva propensió a la sociabilitat, la seva tendència a la participació en el bon govern els afers comuns.»

Per tot això, penso que és lògic, doncs, que el consistori sabadellenc rebés ben favorablement la proposta de la Societat Catalana de Geografia d'honorar la memòria de Lluís Casassas en un espai adient de la ciutat. La tria, sens dubte encertada, va recaure en aquesta plaça situada en el conjunt de l'Eix Macià, una de les zones que més ha contribuït a la transformació urbana de Sabadell i un dels indrets als quals Casassas prestava, com ja he dit, una especial atenció.

Som moltes les persones que recordem Lluís Casassas i que trobem a faltar la seva companyia. En morir, ara fa sis anys, vam perdre un gran geògraf i, encara més que això, vam perdre un gran amic.

Amb l'acte d'avui, doncs, l'Ajuntament de Sabadell i la Societat Catalana de Geografia han volgut posar en relleu, deutors com som del seu mestratge i de la seva amistat, l'imperible record que tots guardem de Lluís Casassas i Simó.

Moltes gràcies.